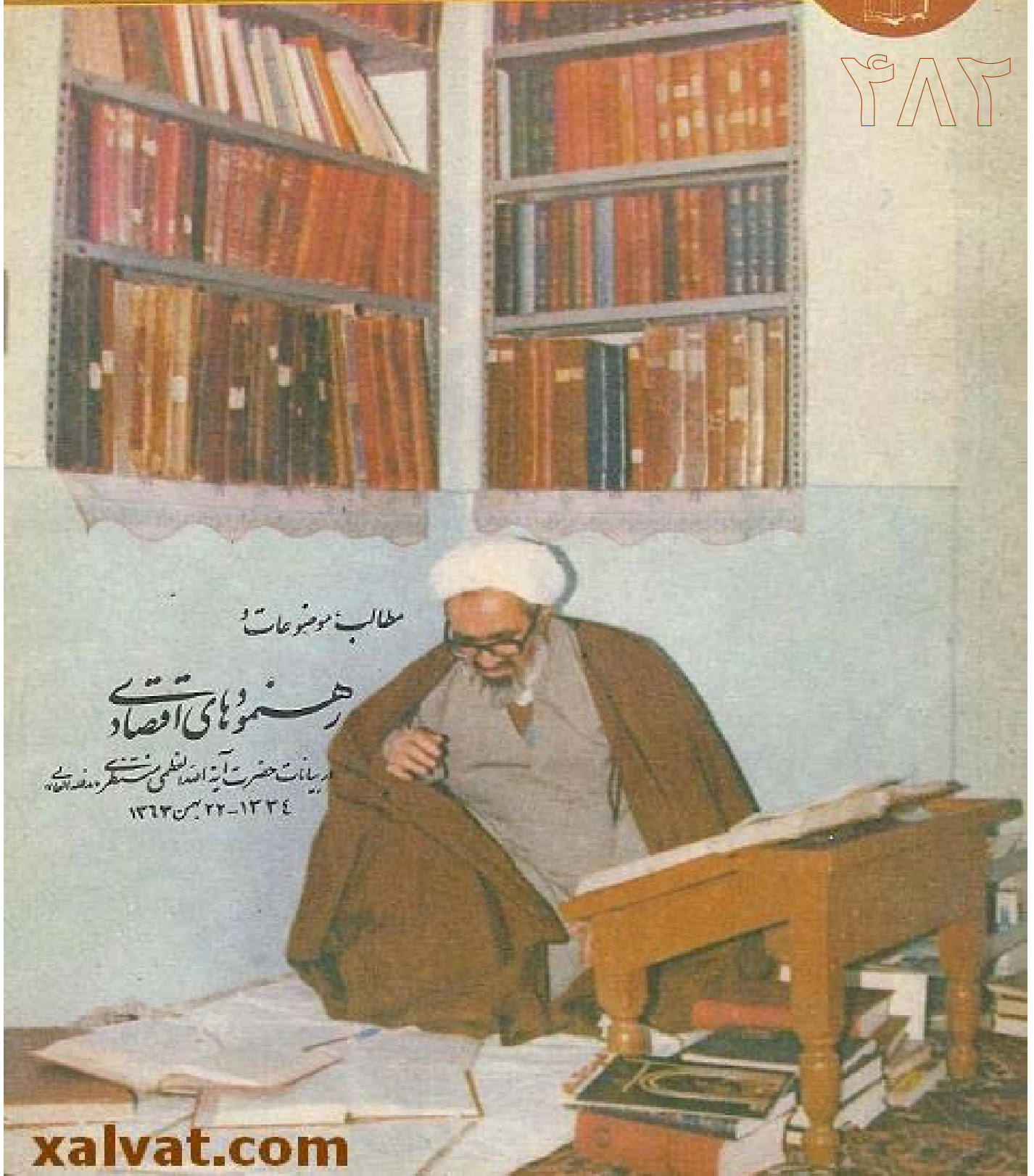

۲۸۲

وَلَا تَقْفُ يَاسَ أَيُّهَا الْمَرْءُ بِدِهْ عِلْمٌ ... " از چیزی که نسبت بدان و صرف و آگاهی قطعی نداری پیروی مکن "

مطالب موضوعات و

رهمودهای اقتصادی

برایان حضرت آیت‌الله العظمی منتظری
۱۳۳۴-۲۲ بهمن ۱۳۶۳

موء سه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

مطالب ، موضوعات و رهنمودهای اقتصادی در بیانات حضرت آیه الله العظمی منتظری (مدظله العالی)

چاپ اول : مرداد ماه ۱۳۶۴

xalvat.com

تیراژ : ۵۰۰۰ نسخه

چاپ : ساز گرافیک

حق طبع محفوظ و مخصوص موء سه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی میباشد

قیمت

۱- ... به موجب فتوای آیت الله بروجردی معامله* مسلمین با بهائیهها تحریم گردیده و مسلمین نباید با بهائیهها رابطه خرید و فروش داشته باشند ...
۸-ص ۴۳
۱۳۳۴/۵/۲۰

۲- ... من در نجف آباد بودم ، مردم دست به اعتصاب زدند ، حتی گشا ورزی پیش من آمده بود و می گفت : من بروم زمین خود را آبیاری کنم یا نه ؟ چون صحیح نیست که رهبر ما آیت الله العظمی امام خمینی در زندان باشد و من کار کنم ا ...
۸-ص ۶۳
xalvat.com

۳- ... آیا آزادی غیرمحدود بعضی از اقلیتهای جاسوس و عوامل صهیونیسم و شرکت دادن آنها در مورد حکومت و سلط نمودن آنها بر سر نوشت اقتصادی و اجتماعی ملت ایران توهم خطر را نسبت به حریم اسلام تشدید نمی نماید ؟ ...
۸-ص ۷۳
۱۳۴۵/۶/۱۶

— سؤال: انقلاب موجود ایران آیا تنها جنبه مذهبی دارد یا آنکه یک انقلاب سیاسی میباشد و هدفش سرنگونی رژیم موجود و روی کار آمدن یک حکومت اسلامی است ؟

جواب: اصولاً در اسلام جنبه‌های مذهبی از سیاسی در مسائل اجتماعی جدانیست و اسلام در عین توجه به مسائل معنوی و اخلاقی کاملاً به مسائل اقتصادی و سیاسی توجه کرده، و از این رو مسئله حکومت و اداره شئون مردم از مسائل مهم آن است و قرآن کریم حق حاکمیت را در مرحله نخست مختص خداوند و سپس انبیا و فرستادگانش دانسته و بعداً به ائمه اطهار (ع) محول شده و در زمان کنونی با مراعات ضوابط چهارگانه ذیل از بین مردم باید رهبران حکومتها انتخاب شوند :

- ۱- اجتهاد یعنی تخصص در شناخت مسائل اسلامی
  - ۲- عدالت در عمل و اجرا، دستورات اسلام
  - ۳- آگاهی کامل به مسائل و سیاستهای روز
  - ۴- شجاعت موضعگیری قاطع در برابر دشمنان اسلام
- بنابراین هدف انقلاب ایران، تبدیل رژیم موجود که اساساً مخالف اسلام است به یک رژیمی صد درصد اسلامی براساس ضوابط قرآن و سنت پیامبر و ائمه اطهار (ع) که منطبق با شرایط پیشرفته عصر خود میباشد .
- ۱۲- ۲۴۳ و ۲۴۴
۱۳۵۷/۹/۱۰

ص ۷

۱۴- ... لازم است اصول برادری و تعاون عمومی در همه مؤسسات و تمام شهرها و قصبات و دهات مراعات گردد و فعلاً که با آشفتگی و نابسامانی اوضاع اقتصادی که ناشی از فساد رژیم طاغوتی سابق بود، مواجه شده‌ایم افراد متکن و مؤسسات خیریه در سازندگی کشور و جبران خسارت‌ها و آتش‌سوزیها کوتاهی نکنند و با کمک‌های بلاعوض و بی‌قرضهای طویل‌مدت کشتی شکستگان را به ساحل برسانند .

ص ۹

۱۶- ... هزینه نگهداری کشتی‌های تفریحی میکل‌آنز و رافائل سرسام‌آور است. این کشتی‌ها را شاه سابق از یک شرکت ورشکسته ایتالیایی خریده است و باید جلوی این ریخت و پاشها گرفته شود ... کارمندان زاید وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی باید به کارگشا ورزی گمارده شوند .

۱۳۵۸/۱/۲۰ xalvat.com

۲ ص-۱

ص ۱۰

سلام من بکارگران مبارز و مجاهد کشور عزیزمان ایران که در این انقلاب اخیر نقش مؤثر و بسزایی داشتند در واژگون کردن رژیم طاغوتی پهلوی . کار یک معنای خاصی دارد که اصطلاحاً "کارگر را در مقابل کشاورز و سایر تولیدکنندگان ذکر می‌کند و یک معنای عامی دارد . کار بمعنی عام مطلق تمام کارهای تولیدی ، توزیعی، صنعتی و تمام فعالیت ها و کوشش - هایی که برای گرداندن چرخ زندگی مؤثر است. کارگر بدین معنا - کارگران کارخانجات - کارگران صنایع کوچک - کشاورزان - سایر صنعتگران حتی توزیع کنندگان . کسانی که کارهای هنری انجام میدهند ، هنرهایی که برای آموزش اجتماع ضرورت دارد ، مثل کسانی که در رادیو تلویزیون و در کارهای دیگر فعالیت دارند برای ساختن اجتماع نقش دارند .

xalvat.com

کارگر به معنی عام شامل این طبقات است. کارگر بدین معنی خیلی محترم است ، برای اینکه بواسطه آنها می‌چرخد . کارگرانند که مورد نیاز دیگران هستند . دیگران بکارگران احتیاج دارند و در اسلام این اندازه که ساز کار تشویق و ترویج شده است از هیچ موضوع دیگری این اندازه ترویج نشده است .

اولاً* توجه داشته باشید که کار اساس و پایه اقتصاد در اسلام است . یعنی باین معنا چون کار، محصول و بازده نیروها و فعالیت های جسمی و فکری من است کار من به من وابسته است، چون به من وابسته است بازده کار و محصول کار متعلق به من است. اگر در اسلام مالکیت خصوصی قائلیم بدین معنا است که مالکیت خصوصی برای اینکه آن محصول و بازده کار من ، این به من وابسته است. اساس اقتصاد اسلام این است. اقتصاد اسلام اقتصادی است بین سرمایه داری به مفهوم غربی که مطلق است و آزاد، و بین کمونیسم، یک امری است بینابین .

در اسلام نه سرمایه داری بدین معنی که مطلق و آزاد باشد ارزش دارد برای ما و نه کمونیسم . بلکه مالکیت خصوصی در اسلام است. اما بهمین طور که کار و کوشش می‌کند و بازده کار و محصول کارش مال خودش است.

۱۱

کارگران و دهقانان عزیز! به شما توصیه می‌کنم که گول تبلیغات سوء را نخورید ، کسانی که به اسم شما میخواهند سنگی به سینه بزنند و میگویند ما حامی کارگران هستیم ، از ایادی شرق و غرب ، آنها حامی شما نیستند .

xalvat.com

بسیار از همه ۱۴۰۰ سال پیش اسلام از کارگران و مستضعفین حمایت کرده است و بنقش کارگر اهمیت داده است .

سؤال: چنانچه ثمره کار فردی به انباشته شدن ثروت در دست است و بیانجامد، چه تصمیمی برای تعدیل آن اتخاذ میگردد؟

جواب: هرچند محصول کار از آن صاحب کار است ولی چون مالک اصلی خداست طبق قوانین الهی توسط نماینده خدا (حاکم اسلام) با اخذ مالیات های اسلامی از تمرکز ثروت در یک جا جلوگیری کرده، حتی الامکان در مسیر جامعه بی طبقه گام بر میدارد که البته مالیات مقرر در قوانین اسلام یک پنجم درآمد مازاد بر احتیاج شخص منظور گشته که در مواقع ضروری سیر صعودی می پیماید مثلاً ۸۰ درصد و حتی در صورت اقتضا همه ثروت گرفته خواهد شد.

xalvat.com

سؤال: در این رابطه هزینه ای که از طرف شخص صرف تولید و وسائل تولید شده چه میشود؟

جواب: واضح است که هزینه مذکور از اصل درآمد به نفع صاحب کار و صاحب وسائل و ابزار تولید برداشته میشود.

سؤال: پس به اینصورت میتوان جلوی افزایش بی رویه سرمایه را گرفت.

جواب: بلی، احتیاجات جامعه باید برطرف شود. در جامعه عدل اسلامی نباید یک نفر فقیر و دیگری ثروتمند باشد و حکومت اسلام در صورت مشاهده با گرفتن مالیات از ثروتمند و کمک به فقرا سعی میکند محرومین را به قافله اجتماع رسانده تا تساوی نسبی برقرار گردد. در باب زکوة در این باره تعبیری دارد که: به فقیران باید کمک شود حَتَّى تَلْجِقُوهُمْ بِاللَّيْسِ - که گویای همین منظور است.

سؤال: در صورت امتناع شخص از پرداخت مالیات چه تصمیمی اعمال میگردد؟

جواب: حکومت اسلام او را جلب و با زور از او بگیرد.

ص ۱۷

سؤال ۲- در اسلام چند نوع مالکیت می شناسیم؟

جواب: در اسلام سه نوع مالکیت وجود دارد. ۱- مالکیت شخصی و خصوصی که زیربنای آن کار است. چنانچه گذشت ۲- مالکیت عمومی مانند مالکیت زمین هائی که با جنگ از دشمنان اسلام بدست می آید - البته جنگی که باذن حاکم ذیصلاح اسلام باشد - این قبیل زمین ها متعلق است به همه مسلمین و باید زیر نظر حکومت اسلام، درآمد آنها صرف مصالح و مرفق مسلمین بشود ۳- مالکیت دولتی مثل همه زمین های بایر و جنگلها و دریاها و معادن و کوهها و آبها (انفال در اصطلاح فقهی) این قبیل اشیا در اختیار حکومت اسلام است و مالک آن حکومت است حکومت حق باید بر طبق احتیاجات عمومی در اختیار افراد قرار دهد و تصرف مردم باید زیر نظر حاکم باشد. زمین ها و دریاها و جنگلها و معادن

۲۵- سؤال ۱- اهمیت اقتصاد از دیدگاه اسلام چگونه است ؟

جواب : البته اقتصاد از دیدگاه اسلام جنبه زیربنایی ندارد بنحویکه همه ابعاد زندگی از دیدگاه اقتصادی تجزیه و تحلیل شود . ولی با توجه به آنچه نقل شده است (مَنْ لَأْ مَعَاشَ لَهُ لَأْ مَعَادَ لَهُ) و در قرآن کریم قیام به قسط یکی از هدف های اساسی بعثت انبیا علیهم السلام شمرده شده (سوره حدید) و برحسب حدیثی که از پیغمبر اکرم (ص) روایت شده * اگر نان نباشد ما توانایی نماز خواندن و روزه گرفتن و انجام واجبات خدا را نداریم، نان از باب نمونه و مثال ذکر شده است. باید گفت تأمین نیازهای مادی و اصیل انسانها از اولویت خاصی برخوردار است و اسلام در راه تأمین سعادت انسان اهتمام خاصی بر آن دارد . و بنحویکه تحصیل روزی حلال از جهت فضیلت در ردیف جهاد در راه خدا شمرده شده . از حضرت موسی بن جعفر نقل شده که فرمود * مَنْ طَلَبَ هَذَا الرِّزْقِ مِنْ جِلِّهِ لِيَعُوذَ بِهِ عَلَى نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ كَانَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ!

سؤال ۲- سیاست های اقتصادی اسلام در مقایسه با نظامهای اقتصادی سایر مکاتب و مرامهای مختلف چگونه است ؟

جواب : همانگونه که از طبیعت اسلام بعنوان یک مکتب انقلابی مشهود است، اسلام به همه ابعاد وجودی انسان توجه کامل دارد و اقتصاد اسلامی نیز با الهام از دیدگاه متعالی وحی به کلیه زوایای زندگی فردی و اجتماعی نظر دارد بنحوی که هیچ یک از مکاتب دیگر در جامعیت و فراگیری بدان پایه نمی رسد . دیگر نظامهای اقتصادی هر کدام به یک بُعد از ابعاد حیات انسان اهمیت داده است. در صورتیکه اسلام بدور از افراط و تفریط انسان را بعنوان یک مجموعه آگاه و متشکر تلقی ننموده و

حقوق فردی را در کنار حقوق اجتماعی ملحوظ داشته است . اقتصاد اسلامی نه سرمایه‌داری آزاد و مطلق به مفهوم غربی است و نه اشتراک‌سی شرقی ، بلکه بر اساس اعتبار مالکیت خصوصی محدود بهی ریزی شده است . سوال ۳- آیا بنظر جنابعالی جوامعی که صرفاً روی مادیات و اقتصادیات می‌اندیشند و کار می‌کنند می‌توانند جوامعی مرفه و سعادتمند باشند بدون در نظر گرفتن اصول انسانی و اخلاقی ؟

جواب : پاسخ منفی است ، زیرا تجربیات سیاسی و اقتصادی دو دهه اخیر در شرق و غرب نشان داد که جوامع سرمایه‌داری و کمونیستی که هر کدام بنحوی روی ماده و مادیات پافشاری کرده‌اند ، چگونه رسوا و متلاشی شده است . اصولاً نقش معنویات در هدایت مادیات چه از نظر اجتماعی امری است مسلم ، زیرا سازمان وجودی انسان در بعد مادی فقط ، خلاصه نشده و تعالی زندگی او بستگی به میزان ارتباط و الهام‌گیری از معنویات دارد ، حقیقتاً چه اندازه مقام عالی انسان را پائین می‌آورده و بانسانیت ظلم کرده‌اند مکتب‌هایی که انسان را تا سرحد ابزار و وسایل تولید تنزل داده‌اند ؟ اساس این سیاست بر استثمار و بهره‌کشی از انسان پایه‌گذاری شده است .

سوال ۴- علل گرایش برخی از جوانان مسلمان بهرامهای مادیگری (کمونیسم ...) در حالیکه خود فرهنگ اصیل و غنی و جامعه‌ساز اسلام را در دست دارند چیست ؟

جواب : مسلماً اگر فرهنگ اصیل اسلامی برای جوانان و کلیه اقشار اجتماعی ما شناسانده شده بود ، هرگز چنین گرایشی بین جوانهای ما پیدا نمی‌شد ، ولی گذشته از خلاه‌ایکه احیاناً در جامعه ما وجود دارد و حقایق تابناک اسلام درست به آگاهی ملت نمی‌رسد ، عناصر فریبکار وابسته به سیستم های جاسوسی و تبلیغاتی شرق و غرب توسط ایادی و عمال خود با تمام قدرت می‌کوشند تا جوانان معصوم ما را گمراه سازند .

Xalvat.com

ص ۲۵

سوال ۶- مالیات های اسلامی کدام است و هدف از وضع آنها چیست ؟ جواب : در اسلام مالیات های گونه‌گونی وضع شده است . از قبیل خراج و زکات و خمس و امثال اینها ولی عمومی‌ترین آنها فعلاً مالیات بیست درصد است که بنام خمس معروف است و شامل همه درآمدهای عمومی می‌گردد و اجمالاً مصرف آن هم مصالح و نیازهای دولت و ملت است گسه زیر نظر امام و حاکم عادل مصرف می‌شود و در حالات و شرایط اضطراری که صلاح بداند مالیاتی قرار دهد ، بر مردم لازم است از نظر وظیفه اسلامی بپردازند .

xalvat.com

ص ۲۶

نظام اقتصاد اسلامی نظامی کامل و جامع می باشد که در هر عصر و زمان قابل پیاده شدن است. خصوصاً در زمان ما با کمک نیروی ایمان توده های مسلمان و استمرار انقلاب اسلامی و همت دولت و ملت جمهوری اسلامی این نظام باید پیاده شود. نظام اقتصاد اسلامی نه سیستم کاپیتالیسم (سرمایه داری خصوصی) است و نه سیستم سوسیالیسم (سرمایه داری دولتی) و نه مخلوطی از این دو است. اقتصاد اسلامی نظامی مستقل است که بر اساس اصل مالکیت مطلقه خدا بر همه چیز و موازین قسط و رعایت حقوق همه افراد استوار شده است. xalvat.com

ص ۲۸

۱۰۷- ... اگر مسلمانید این روش پیغمبر اکرم (ص) بود الاغ لخت سوار میشد و یکی هم پشت سرش می نشاند نمی گفت به شخصیت برمی خورم آنوقتی هم که میخواست از دنیا برود حضرت می فرماید: پیغمبر اکرم (ص) با شکم گرسنه از دنیا رفت. اگر مسلمانید این پیغمبر روی زمین می نشست و مثل باقی مردم دیگه هم زندگی م

ص ۱۲۰

۱۵۹- ... نمایندگان محترم سعی کنند زندگی خود را حتی المقدور با نازل ترین افراد بکسان نمایند شما آقایان که اکثراً از علماء و فضلاء حوزه های علمیه هستید توجه داشته باشید که معمولاً در خانواده های کشاورز و کاسب و کارگر تربیت شده اید نکنند خدای ناکرده موقعیت نمایندگی مردم شما را از مسیر خارج سازد ...

۱۳۶۲/۳/۸

xalvat.com

۲۴ ص-۵

ص ۱۵۵

۱۶۳- ... تاوقتی تولید کننده روستایی از تولید خود احساس صرفه و استفاده نکند انگیزه برای ماندن در روستاها و بالا بردن سطح تولید کشاورزی در او بوجود نمی آید. دولت باید بجای پرداخت کرایه اضافه برای کشتیهای حامل گندم از خارج و تحمل بسیاری از ضررهای دیگر این پول را به روستائیان خود مانده دهد و گندم را از آنها گرانتر خریداری کند تا آنها به جای تولید چیزهای غیر ضروری، گندم و جو و دیگر مایحتاج کشور را تولید کنند... شنیده شده است در بعضی جاها بعلت صرف نکردن فروش گندم به دولت کشاورزان و روستائیان آنرا به دامهای خود شان میدهند و این درحالیست که دولت کمبود گندم را با قیمت های سنگینی از خارج وارد میکند ... تاوقتی مسائل روستائیان بدور از شعار در عمل حل نشود بسیاری از مشکلات کشور قابل حل نخواهد بود.

۱۳۶۲/۵/۱۵

xalvat.com

۳ ص-۵

ص ۱۵۷